

folglich sollen alle kleineren Nationalitäten deutsch werden“, — ako je takrat tako kvasil, ne vemo, kako so mu podelili klobuk logike in sploh modroslovja! Ali je res nalašč slep, da ne vidi, kako se národna ideja širi po vsej Evropi? Ali res misli, da vsem drugim narodom avstrijskim veljá z visocega prestola oklicana ravnopravnost národna, in le mi Slovenci bi morali na veke ostati pankrti, katerim ne gre to, kar je že po natornem pravu vsacemu narodu, ki ga je Bog dal, prva svetinja? Ali le Slovenci bi bili za to na svetu, da bi jih požrli Velikonemci? Ali za to imajo Slovani avstrijski „Hintergedanken“, ker zahtevajo to, kar vsakemu narodu gre po ustavni postavi?! Mi pa dobro poznamo nasprotnikov naših „Hintergedanken“: da bi nam odbili poštene naše pravice, natvezujejo nam panslavistične misli, pokladajo nam „hochverrätherische Tendenzen“ in sto enacih reči. Kaj mislijo protivniki naši, da ne vidimo, kam da merijo?

Če dr. W—o na početku svojega liričnega delirija toži, „dass wir Oesterreicher auf der Höhe der Zeit uns nicht befinden; dass wir zurückstehen hinter den Nachbarvölkern“, ter da nam je za tega del pri Sadovi osoda s krvavimi črkami napisala na listek debeli „memento“, ali so tega morebiti Slovani krivi? Ali ni to ravno očividni dokaz, da v slepem stoletnem germanizovanju leži duševna in materijalna slabost naše države? Vsaj se je od časov Marije Terezije na vso moč težilo na to, da se dosegne prav to, kar je dr. W—ov ideal, to je, „dass sich die Nichtdeutschen Oesterreichs an deutsches Wissen innigst anschmiegen, die Bahnen, die es vermitteln, lieber ebnen und erweitern, als nach Möglichkeit verrammeln möchten.“ Gotovo smo mi veliko boljši Avstrijani od dr. W—o, kajti naša je logika ta: Ker smo po dosedanji poti germanizovanja po besedah samega dr. W—o zelo zaostali ter je za tem prišla nesreča pri Sadovi, zato naj jo krenemo na drugo pot, ktere se vsak drug narod drži, to je, naj se vsi narodi skušajo bolj na naravni poti, na podlagi narodovega jezika mikati in izobraževati. Saj tako ravná vsak pameten zdravnik, da — ozdravlja bolnika — popusti zdravilo, ki mu ga je dajal brez vspeha dolgo časa, in da skusi potem drugo zdravilo.

Naj zadostuje to, kar se tiče sploh podučnega jezika v šolah. (Dal. prih.)

Slovansko slovstvo.

* **Славянская Заря** („Slavjanska Zarja“) se imenuje nov političen časnik, kateri maja meseca v ruskem jeziku začne izhajati na Dunaji pod vredništvom gospodov Livčaka in Klimkovića. Izhajala bode „Slavjanska Zarja“ vsaka dva tedna enkrat in zastopala bode panslavizem avstrijski, to je, poganjala se za avstrijsko-slovanske interese. Po programu tega časnika nima habsburško cesarstvo na Nemškem ničesa iskati, ampak doli na jug ima gledati, kjer biva narod, ki je po jeziku in plemenu v žlahti s slovansko večino avstrijskih narodov; južno slovanstvo si pridobiti in tako svojo moč utrditi, to naj bode posebna skrb Avstriji. Dalje svetuje program „Sl. Zarje“, naj se ruski jezik sprejme za književni jezik slovanski in Avstrija naj sklene zvezo z Rusijo. Cena „Sl. Z.“ je za celo leto 6 gold., za pol leta 3 gld., za četrt leta 1 gld. 50 kr.

Nadjati se je, da dobí „Zarja“ obilo podpornikov.

Iz zadnje seje českega deželnega zbora.

Povedali smo vže v zadnjem listu, da je bila jako viharna zadnja seja deželnega zbora českega. Pri neki

priliki splazil se je poročevalec večine prof. Herbst iz dvorane v restavracijo, ravno takisto storilo je še več drugih nemških poslancev. Med českimi poslanci postal je hrup zaradi tega res neparlamentarnega obnašanja, ktero je bilo očitno žaljenje in zaničevanje českega naroda. Govor, ki ga je govoril dr. Rieger, trajal je čez eno uro in je bil tako temeljit in tehten, da je pravi biser zgovornosti imenovati. Podamo tukaj glavne točke iz tega izvrstnega govora českega prvaka.

Najpred obrača se do večine ter pravi, naj gospodje, kateri bi se morebiti dolgočasili, le gredó v restavracijo. Gospodje menijo, da, kdor ima večino, temu ni treba govoriti, spodobnost pa zahteva, da vsaj posluša, kaj da govori nasprotna stran. Politično stanje omenivši govoril je Rieger najprve o nemškem cesarstvu. Nemško cesarstvo je toliko kakor gotovo. Stari nemški cesarji imeli so prislov „vedni množilci države“ in če zopet oživi ta prislov, naj vsakdo premisli, kako se bo godilo avstrijskemu cesarstvu, kako se bo godilo nam. Zatoraj je treba, da se trdno postavimo. Za Avstrijo je le ena podlaga mogoča, namreč: Enake pravice vsem! (Ploskanje v sredini.) Če bode pa dinastija imela slovanske narode le za pepeluhe in prednost dajala starejim sestram magjarski in nemški, potem ne bode mirú in njeno vladanje ne bode imelo dolgega ostanka. (vyborne.) Nemci v Avstriji se morajo zdaj odločiti ali ostanejo še dalje časa pri Avstriji ali pa hočejo zediniti se z Nemčijo; naj povejo odkrito svoje misli, da se ne moti dalj časa dinastija in drugi narodi. (vyborne.)

Na ogerske zadeve preskočivši je rekel govornik: Magjari so le majhen narod, kateri brez Avstrije nima bodočnosti in nikakoršne znamenitosti, oni imajo to, kar jim Avstrija dovoli za njen testament, pa naj le gledajo, da tudi oni ne najdejo kmalu svojega groba. Ogerska častilakomnost išče stvari, ki so že davnej zamrle, oni nečejo podedovati samo Avstrije, temuč tudi Turčijo. Ministerstvo jih, kakor je videti, v tem podpira, pa je ž njimi vred na krivi poti. Ako ima postati tu zdolej na Donavi nova država, gotovo ne bode magjarska, temveč slovanska država. Nesrečna avstrijska politika na Jugu nas je nepriljubljene naredila pri jugoslovanskih narodih, in Francozka in Angležka dobili ste moč. Razvija se močnejša srbska država in morda niso več dalje časi, da na novo postane staro srbsko cesarstvo. Naša težnja na te kraje je opešala, ruska pa se je okrepčala, kajti podpira jo tudi enaka vera. To naj dobro premislijo Magjari!

Posebno oostro je govoril proti Deakovemu elaboratu. Deaka imenuje kratkovidnega, tesnosrčnega egoista, in pravi:

Zdaj stojimo pred novim oktroiranjem, ne Njih Veličanstva, temuč gosp. Deáka. (Vyborne.)

Tacega oktrovanja pa mi nočemo dopustiti. (Vyborne.) Ko se je Ogerskemu slabo godilo, ko je Schmerling nastopil s teorijo zgubljene pravice, tačas bili smo mi in Poljaci, kateri smo spodbijali to teorijo. Če je Njih Veličanstvo za dobro spoznalo, da se gotove stvari Ogorom dovolijo, ter da se vjema to z državno koristjo, nečemo hoditi mi na Dunaj razdirat tega, kar se je zidalo. Če je treba protiteže nasproti Ogerskemu, če imamo mi prevzeti nalogo, da Ogorom zopet vzamemo, kar se jim je dalo, se prav lepo zahvaljujemo za to. (Vyborne.) Mi smo govorili proti dvalizmu, ko je bil še čas; mi smo bili pripravljeni udeležiti se dela sprave, al naš glas se ni poslušal. Gosp. Beust pokazal se velicega državnika ter je pokorno podpisal to, kar je Deák zahteval. Dokler obstojí zgodovina našega naroda in našega zbora, vedno se je poslušal glas českega deželnega zbora. Zdaj

pa se zahteva od nas, da se odpovemo tej politični individualnosti. Tega, gospôda moja, ne upajte in ne pričakujte od nas! (Vyborne.) Ako se kaj tacega zgodi, pretrpeli bomo sicer; al bodite preverjeni, da bomo odtresli kakor hitro nam bode le mogoče. (Viharno ploskanje.) Dalje govoril je dr. Rieger o kronanju kralja, katero ne sme biti prazna formalnost, timveč ima ta pomen da kralj deželi in dežela kralju zvestobo obljubi. Konečno opominja gospode ki pojdejo v državni zbor naj ne oddadó nič od zgodovinskih pravic in reče:

Mi upamo, da ostane država ohranjena, da se bodo pa tudi priznale naše pravice. Oni ki imajo zdaj krmilo v roki, naj pomislijo, da nobena naprava ne more imeti obstanka, kterej podlaga je krivica; pred vsem mora se pravica goditi slovanskim narodom v Avstrii. Nikakor ne smete reči da Vam tega nismo povedali, „Discite justitiam moniti“. (Živa pohvala v sredini.)

Govor Riegerjev je naredil velik vtisek. Hvalijo ga celó časniki, ki so politični nasprotniki Riegerjevi. Resnica je moč, kterej je na posled vendar zmaga gotova.

Ozir po svetu.

Pisma o samostanih srbskih.

(Dalje.)

Čez 8 let prenese sin Sava na prošnjo svojega brata Štefana prvovenčanega Nemaniča II. truplo svojega očeta v Srbijo v samostan Studenico, kjer ga še zdaj srbski narod časti in pri njem tolažbe, pomoči in zdravja išče. Sv. Sava ostane ko arhimandrit samostana Studenice nekoliko let v Srbii, uči narod po vsem kraljestvu, zida s svojim bratom Nemaničem II. velikanski samostan in cerkev Žica pri Karanovcu, ki je bila potem srbska metropolija (sedež arhiepiska, vélikega škofa), kjer so se srbski kralji venčali. Še zdaj stoji zidovje tega nekdanjega samostana in cerkve njegove. Sv. Sava gré čez nekoliko let zopet na Sveto goro in od tod v Karejo, kjer je več let bival v neki majhni kočici, katero je sam zidati dal in ktera še zdaj stoji v samotji. Tukaj je slišal, da je srbska cerkev v nevarnosti; zato se podá v Nikejo k grškemu patrijarhu Germanu. Bili so takrat Latinci Grke premagavši gospodarji Carigrada. Sv. Sava naznani nevarnost pravoslavne vere v Srbii grškemu patrijarhu Germanu in caru Todor-u, in jima kaže neobhodno potrebo, da, ako se v Srbii hoče obdržati pravoslavna vera, mora Srbija imeti za-se svojega nezavisnega metropolita. Grški patrijarh ga postavi za prvega srbskega vélikega škofa, in Sava gré potem v Srbijo, kjer v samostanu Žici svojega brata Štefana za kralja venča. Zato se ta kralj imenuje Štefan prvovenčani Nemanič II. V Žici je sv. Sava ko metropolit božjo službo izvrševal in narod v kristjanstvu podučeval. Postavil je po Srbii še 12 novih škofov. Sveti Sava je šel tudi v Dalmacijo, pa se odtod odpeljal v Jeruzalem; obišče Golgato, Nazaret, Tabor, Babilon itd., nabira povsod ostanke svetnikov in našega Izveličarja, in gré potem čez Akre, Nikeja, Solun in Sveto Goro nazaj v Srbijo. Potem potuje po vsej Srbii in podučuje narod z največim vspehom, kajti narod ga je že ko svetnika častil in poslušal.

Za vlado nesposobnega kralja Radoslava narod s prestola bacne, sv. Sava ga po tadanjem običaji po miniško ostriže in preobleče, pa venča njegovega brata Vladislava s kraljevim vencem ter ga oženi z Asenovo hčerjo kralja Bulgarov. Ko je sv. Sava tako v svoji domovini kraljev prestol in pravoslavno vero vtrdil, gré zopet v Jeruzalem, obhodi vsa sveta mesta in vse samostane in cerkve v sveti deželi. Odtod gré v Egipt, Aleksandrijo in Livijo. Plezal je na goro

Sinaj, kjer je v tamošnjem samostanu vés čas vélikega posta preživel. Od tod se vrne v Jeruzalem nazaj, obhodi še enkrat sveta mesta in gré kroz Antiohijo in Armenijo nazaj in pride v Bulgarsko, kjer ga je kralj Asena v svojem prestolnem mestu „Trnovo“ veličastno sprejel. Da, šel mu je kralj z vsemi svojimi velikaši sam naproti.

V Trnovi na Bulgarskem sv. Sava nevarno zbolí. Sedaj razdelí lepe cerkvene stvari in svetinje svetnikov in našega Izveličarja in vse, kar je na svojem daljnem potovanji po svetih mestih nabral. Polovico teh reči je izročil samostanu Studenici, kjer se še zdaj nahajajo, polovico pa srbski Arhijepii. Umrí je v Trnovem leta 1237. Čez leto in dan pride sam Vladislav, kralj srbski, v Trnovo, in prosi Aseno, kralja bulgarskega, za truplo svojega sv. strica Save. In ko so njegov grob v samostanu 40 mučenikov odpri — glejte čudo! Truplo je lepo celo, nepokvarjeno in tako ko da bi Sava mirno spal! Z največo svečanostjo so prenesli truplo v Srbijo. Kralj Vladislav sam in ž njim srbski véliki škof z vsemi srbskimi škofi in arhimandriti itd. so šli mrliču naproti. Sv. truplo so odnesli v današnjo Ercegovino v samostan „Mileševo“ na reki Limi. Sv. Sava (Racka) in pa njegov oče sv. Simeon (Nemanja) sta Srbom najslavniša narodna svetnika. Sv. Sava se je častil v Mileševi v prekrasnem samostanu, kterege mu je kralj Vladislav Nemanič IV. zidal. Od vseh strani srbskega carstva je pobožni narod na grobe svojih dveh svetnikov hitel, ju častil, pri njima tolažbe in pomoči iskal. Na grob sv. Simeona v Studenici še današnji narod srbski kakor v svoj Jeruzalem hití. Al Nemanjevem-u svetemu sinu Racku — sv. Savi — v kterege je narod največe zaupanje imel in ga kot svojega največega svetnika častil, se je po divjih Turkih silna grozovitost dogodila! Divji Sinan-paša, prokleti odpadnik in kristjanske krvi nenasitljivi poturica, dal je zapaliti in razrušiti prekrasni samostan „Mileševo“, kterege je kralj Vladislav Nemanič IV. svojemu stricu sv. Savi sozidal. Zapovedal je truplo sv. Save v Beligrad odnesti, in tukaj ga na beligradskem polji, ki se „Vračar“ imenuje, sežge! 30. marca 1595. leta. Mislil je divji poturčenjak, da tako bode ves spomin na svojega največega svetnika v narodu srbskem zadušil, in da se bode potem ves narod poturčil. Al prevaril se je strašno! Sv. Sava je in ostane največi srbski svetnik, in srbski narod je in bode največi sovražnik divjega dušmanina!

Dandanes se vidijo samo še velikanske razvaline prekrasnega samostana Mileševa. Današnja Ercegovina se je po sv. Savi imenovala „Vojvodina sv. Save“, in njeni vojvodi nosili so naslov „Čuvar groba sv. Save.“

(Dalje prihodnjič.)

Dopisi.

Iz Istre 4. aprila. = V 8. listu letošnjih „Novic“ sem vam pisal, kako revna je plačica učiteljeva v B. (200 gold.) in da se učitelj tukaj zavoljo vojaščine potika. Začasni šolniki letos niso bili oslobodjeni od vojaščine in tukajšnji učitelj moral je pod mero; ker pa ni bil za dobrega spoznan, zato je koj po novočanji šila in kopita pobral — in hajd v svojo domovino! Šola je tedaj sopet zapuščena. Kdo bo zdaj šoloval? Kdo drug kot plován (fajmošter), dokler sopet kak revček ne priletí v svojej malodušnosti zavetja pred vojaščino iskat! Koliko tako osnovane šole veljajo, to vsakdo lahko razume.

Iz Vélíkoveca na Koroškem. †. — Naša mestna občina je vendar zopet pokazala, da hoče za šolo kaj storiti. Izvedela je, da šola ni dobra samo po dobrih uč-